T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

27 TEMMUZ 2004

SAYI : B.13.APK.0.10.00.00/320-2372
KONU: Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 06.07.2004 tarih A.01.0.GNS.0.10.00.02.6166 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan Denizli Milletvekili Ümmet KANDOĞAN'a ait 7/2975 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabı bilgi ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

1) Hükümetin 2000 yılı için öngördüğü enflasyon hedefine paralel olarak Sosyal Sigortalar Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile İşsizlik Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında 31.05.2000 tarih ve 4571 sayılı Kanun'un 2 nci maddesiyle, 1479 sayılı Kanun'un geçici 12 nci maddesi'nin ikinci fıkrası değiştirilmiş ve 01.04.2000-31.03.2001 tarihleri arasında geçerli olmak üzere, primlerin ve aylıkların ödenmesine ilişkin gelir tablosu %25 oranında artırılmış, 01.04.2001-31.03.2002 tarihleri arasında ise, hedeflenen enflasyon oranı dikkate alınmak kaydıyla artış oranını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Bu hüküm doğrultusunda hazırlanan gelir tablosu Bakanlar Kurulu'na sunulmuş ve mevcut ekonomik kriz dikkate alınarak, hedeflenen enflasyon oranının altında olmak üzere, 01.04.2001-31.03.2002 tarihleri arasındaki artışın %40 oranında olması öngörülmüştür.

2002/Şubat ayında 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi sigortalıların ödeyecekleri sağlık sigortası primlerinin hesabında yürürlükteki katsayı ve gösterge tutarının 19.01.2002 tarih, 24645 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4736 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine istinaden %15'den, %20'ye çıkarılması nedeniyle yeni oranlara göre gerekli değişiklikler yapılarak tablolar hazırlanmıştır.

1479 sayılı Kanuna tabi sigortalıların 01.04.2002-30.06.2002-01.07.2002-31.03.2003 tarihleri arasında ödeyecekleri primler ile bağlanacak aylıkların hesabına esas gelir basamakları 13.04.2002 tarih, 24725 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Aynı şekilde, 01.04.2003-31.03.2004 tarihleri arasında 1479 sayılı Kanuna göre prim ve aylıkların hesabında esas alınacak gelir tablosu %39,8 oranında artırılması gerekirken, 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 51/M maddesi ile verilen yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulu'nca alınan 2003/5471 sayılı Karara istinaden, 01.04.2003-30.06.2003 tarihleri arasında geçerli olmak üzere %20,

İnönü Bulvarı No.: 42 Emek / ANKARA Tel.: (0.312) 212 20 72 Faks: (0.312) 215 18 00 E-MAİL: apk@csgb.gov.tr

01.07.2003-31.03.2004 tarihleri arasında geçerli olmak üzere %16,5 oranında artırılmıştır.

Yine, 28.01.2004 tarih, 25360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5073 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin (b) fıkrası ile 1479 sayılı Kanuna tabi 3 üncü maddesi ile 2926 sayılı Kanuna tabi sigortalıların 01.01.2004 tarihinden geçerli olmak üzere, 01.01.2004 ile 31.12.2004 tarihleri arasında ödeyecekleri primler yeniden tespit edilmiştir.

Yukarıda açıklanan uygulamalardan da görüleceği üzere, sigortalıların ödeyecekleri primlere ait gelir tablosu, ekonomik göstergelerdeki değişiklikler de dikkate alınarak Bakanlar Kurulu'nca belirlenmektedir.

2-3) Yıl içerisinde yapılan prim artışları sosyal güvenlik kurumlarının aktüeryal dengeleri gözönüne alınarak sigortalılar mağdur edilmeyecek şekilde yapılan hesaplamalar sonucunda belirlenen rakamlardır. Ancak, prim artışları yapılmasına rağmen, bağlanan aylıklar ve sağlık giderlerini karşılama oranı %50'nin üzerine çıkmamaktadır. Yani, alınan 200 milyon TL'lık prime karşılık Kurum sigortalıya 400 milyon TL'sı harcama gerçekleştirmektedir. Bu da, primlerin artırılmasının ne kadar zorunlu olduğunu göstermekle birlikte, söz konusu primlerin indirilmesi hususunda Bağ-Kur'un bu konuda herhangi bir çalışması bulunmamaktadır.

4) 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi sigortalıların ödedikleri primler;

Yıllar	**Ödenen Toplam Tutar**
1999	1999 402.963.3.- milyar TL
2000	2000 697.347.5.- milyar TL
2001	1.224.520.6.- milyar TL
2002	2.035.260.0.- milyar TL
2003	2003 2.913.425.7.- milyar TL

Yıl	Hiç prim ödemeyen sigortalı Sayısı		Düzensiz prim ödeyen sig.sayısı	Borçsuz sigortalı sayısı
1999	1479	319.100	1.752.641	116.990
	2926	482.925	324.011	68.952
2000	1479	502.350	1.569.634	352.065
	2926	471.073	342.766	74.846
2001	1479	527.329	1.679.053	230.274
	2926	456.388	376.774	66.770
2002	1479	500.608	1.457.413	462.620
	2926	443.914	322.761	134.016
2003	1479	513.226	1.069.959	867.223
	2926	415.230	322.320	195.891

Son üç yıldır İcra İflas Kanunu'na göre işlem yapılamadığından sigortalılar icraya verilmemiştir. Daha önce İcra İflas Kanunu hükümlerince dava açılıp hapsedilenlerle ilgili olarak Kuruma bilgi ulaşmamış olup, zaten hapsedilme Kurumun talebi olmayıp İcra İflas Kanunu hükümlerinin gereğidir.

02.08.2003 tarih ve 25187 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 4956 sayılı Kanun'un 27 nci maddesi ile 1479 sayılı Kanun'un 53 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilerek, "Sigortalılar tarafından ödenmesi gereken primler süresi içerisinde ve tam olarak ödenmezse primlerin ödenmeyen kısmına sürenin bittiği tarihten başlamak üzere %10 oranında artırılır. Bu miktara, borç ödeninceye kadar gecikilen her ay için ayrıca Hazine Müsteşarlığı'nca açıklanacak bir önceki aya ait Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır." Hükmüne istinaden, Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi Ağustos ayı için %2.77, Eylül ayı için %2.35, Ekim ayı için %2.16, Kasım ayı için %2.12, Aralık ayı için %2.07, Ocak ayı için %1.91, Şubat ayı için %1.81, Mart ayı için %1.84, Nisan ayı için %1.75, Mayıs ayı için %2.13, Haziran ayı için %2.05 olarak gerçekleşmiş olup, bu faiz oranları uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, 4447 sayılı Kanun ile SSK primine tabi kazancın alt sınırı aylık 120 milyon lira, üst sınırı ise, alt sınırın üç katı olarak belirlenmiş ve üst sınırı, alt sınırın beş katına kadar yükseltilmesine de Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Prime tabi kazancın alt sınırının her yıl Nisan ayında bir önceki yılın enflasyon oranı ve gayri safi yurt içi hasıla reel değişim oranı kadar artırılması esası getirilmiştir.

Yapılan bu düzenleme ile kazancı yüksek olan sigortalıların daha fazla prim ödeyerek daha yüksek aylık almaları imkanı getirilmiştir.

Ancak, 2000 yılında, uygulanan ekonomik istikrar programına paralel olarak, prime esas kazancın alt sınırı 4571 sayılı Kanun ile %25 artırılmış ve 2001 yılı için de beklenen enflasyon dikkate alınarak belirlenmesi konusunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

2000/865 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile prime esas kazanç üst sınırı, alt sınırın dört katına yükseltilmiştir.

2001 yılında yaşanan ekonomik kriz ve Ülkemizin içinde bulunduğu koşullar dikkate alınarak, Bakanlar Kurulu'nca prim matrah artış oranı %40 olarak belirlenmiş, prime esas kazanç üst sınırı da, alt sınırın beş katına yükseltilmiştir. 2002 yılında ise, yine ekonomik kriz ve istihdamdaki daralmanın devam etmesi nedeniyle, 4747 sayılı yasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen yetki çerçevesinde Nisan ayında %56 oranında artış yerine %32 oranında artış yapılmış Temmuz ayında yapılan ilave artışla %56 seviyesine ulaşmıştır.

2003 yılı Nisan ayında (TÜFE+GSYİH) dikkate alınarak %40 oranında artış yapılması gerekirken, %40 oranına Temmuz ayında ulaşacak şekilde iki aşamalı olarak, 01.04.2003-30.06.2003 tarihleri arasında %20, 01.07.2003-31.03.2004 tarihleri arasında %16 oranında artış yapılmıştır.

Bu düzenlemeye göre; 2004 yılında prime esas günlük kazancın alt sınırının %26 oranında artırılması gerekmekteydi.

Ancak, 5073 sayılı Kanunla, prime esas günlük kazancın alt sınırı %20 artırılarak 18.321.000.-TL olarak belirlenmiş, günlük kazanç alt sınırının her yıl 01 Ocaktan geçerli olmak üzere yıllık programda öngörülen yıl sonu Tüketici Fiyat Endeksi tahmini artış oranı ve Gayri Safi Yurt İçi Hasıla gelişme hızı tahmini artış oranı uygulanmak suretiyle belirlenmesi esası getirilmiştir.

01.01.2004 tarihinden itibaren alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan aylık kazanç sınırları aşağıda gösterilmiştir.

Alt Sınır	(01.01.2004 tarihinden itibaren)	: 549.630.000.-TL.
Üst Sınır	(01.01.2004 tarihinden itibaren)	:2.748.150.000.-TL.

Öte yandan, asgari ücret 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39 uncu maddesine göre Asgari Ücret Komisyonu'nca belirlenmekte olup, 01.01.2004 ile 30.06.2004 tarihleri arasında uygulanmak üzere, aylık 423.000.000.-TL olarak belirlenmiştir.

Belirtilen hususların yanı sıra, 506 sayılı Kanuna 5073 sayılı Kanun ile eklenen geçici 90 ıncı madde uyarınca, 01.01.2004 ile 30.06.2004 tarihleri arasında; sigortalının günlük kazancı, bu Kanun'un 78 inci maddesine göre belirlenen günlük kazancın alt sınırının altında ise, bu kazanç ile alt sınır arasındaki farka ait işverence ödenmesi gereken sigorta primlerinin işsizlik sigortası priminin ve sosyal güvenlik destek priminin sigortalı ve işveren hisselerinin tümü, bu tarihler arasındaki aylara ait prim tahakkukuna esas belgelerin en geç 02.08.2004 tarihine kadar verilmesi kaydıyla Hazinece karşılanacağı öngörülmüştür.

01.01.2004-30.06.2004 tarihleri arasında asgari ücretli bir sigortalı için tahakkuk eden primlerin (423.000.000.-TL'nin işçi ve işveren primi %33.5, işsizlik %3 dahil %36.5) 154.395.000.-TL'si sigortalı ve işveren, 46.219.950.-TL'si de Hazine tarafından işveren ve sigortalı adına ödenecektir.

Öte yandan 06.07.2004 tarihli, 25514 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5198 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanun'un 78 inci maddesinin birinci fıkrası 01.07.2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemeyle, 506 sayılı Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39 uncu maddesine göre, 16 yaşından büyükler için belirlenen günlük asgari ücret, üst sınırı ise, günlük asgari ücretin 6,5 katı olarak belirlenmesi öngörülmüştür. Prime esas günlük kazanç alt sınırı, 01.07.2004 tarihinden geçerli olmak üzere, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nca 16 yaşından büyük işçiler için yeniden belirlenen 14.805.000.-TL, günlük üst sınırı ise, 96.232.500.-TL olarak uygulanmaktadır.

Buna göre, prime esas kazançların aylık alt ve üst sınırları aşağıda gösterilmiştir.

Alt sınır (01.07.2004 tarihinden itibaren) : 444.150.000.-TL.
Üst sınır (01.07.2004 tarihinden itibaren) :2.886.970.000.-TL.
olarak belirlenmiştir.

Son beş yılın asgari ücret ve prime esas günlük kazanç miktarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Dönemi	Günlük Asgari Ücret	Prime Esas Kazancın Günlük Alt Sınırı	Prime Esas Kazancın Günlük Üst Sınırı
01.01.2000	3.660.000.-	4.000.000.-	12.000.000.-
01.04.2000	3.660.000.-	5.000.000.-	15.000.000.-
01.07.2000	3.960.000.-	5.000.000.-	15.000.000.-
01.08.2000	3.960.000.-	5.000.000.-	20.000.000.-
01.01.2001	4.665.000.-	5.000.000.-	20.000.000.-
01.04.2001	4.665.000.-	7.000.000.-	35.000.000.-
01.07.2001	4.898.250.-	7.000.000.-	35.000.000.-
01.08.2001	5.598.000.-	7.000.000.-	35.000.000.-
01.01.2002	7.400.025.-	7.000.000.-	35.000.000.-
01.04.2002	7.400.025.-	9.262.400.-	46.312.000.-
01.07.2002	8.362.500.-	10.919.443.-	54.597.215.-
01.01.2003	10.200.000.-	10.919.443.-	54.597.215.-
01.04.2003	10.200.000.-	13.103.332.-	65.516.610.-
01.07.2003	10.200.000.-	15.267.194.-	76.335.970.-
01.01.2004	14.100.000.-	18.321.000.-	91.605.000.-
01.07.2004	14.805.000.-	14.805.000.-	96.232.500.-

Sosyal Sigortalar Kurumu, aktif-pasif dengelerinin ve aktüeryal durumu korumak zorundadır. Bunun aksinin düşünülmesi halinde, nimet-külfet dengesi bozulacak ve sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği yok olacaktır. Bu da Kurumun daha fazla açık vermesine neden olacaktır.

AB Ülkeleri verilerine göre, prim oranları ile işsizlik oranları karşılaştırılarak bir sınıflama yapmak mümkün olamamaktadır. Yüksek prim oranı olan ülkelerde düşük işsizlik oranı, düşük prim oranı olan ülkelerde yüksek işsizlik oranı olabilmektedir.

Dünya Bankası'nca yayınlanan "Dünya Çalışma Raporu"nda bazı ülkelerin uygulamalarından elde edilen verilere göre yapılan çalışmalar sosyal güvenlik primlerinin işsizlik üzerinde uzun dönemde herhangi bir etkisi olmadığını öne sürmektedir. Kaldı ki; Türkiye'ye yakın OECD Ülkeleri ile karşılaştırıldığında işveren primlerinin ağırlığının bu ülkelerin ortalamasının altında olduğu görülmüştür.

SSK prim oranının bir puan düşürülmesi halinde Kurumun prim gelirlerinde 500 trilyon liralık bir azalma olacağı hesaplanmaktadır. Bu nedenle, prim oranının düşürülüp düşürülmeyeceği konusunun aktüeryal yönden değerlendirilmesi gerekir.

SSK'nın son beş yıldaki prim tahakkukları 1999 yılında 2.514 trilyon, 2000 yılında 5.002 trilyon, 2001 yılında 7.328 trilyon, 2002 yılında 10.869 trilyon, 2003 yılında 13.608 trilyon olarak gerçekleşmiştir.

İcra İflas Kanunu'nun 337 nci maddesinde;

Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı beyanda bulunmayan borçlular, alacaklının şikayeti üzerine tetkik mercii tarafından on günden bir aya kadar hafif hapis cezasıyla mahkum edileceği, borçlunun haczi kabil mallarını alacaklının bildiği veya bilmesi lazım geldiği ispat olunursa borçluya ceza verilmeyeceği öngörülmüştür.

SSK sigorta prim borçlarının tahsilinde uygulanan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 60 ıncı maddesinde ise, kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlunun 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği ve mal bildiriminde de bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunacağı,

Hapisle tazyik kararının, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini müteakip tahsil dairesinin yazılı talebi üzerine, icra tetkik mercii hakimi tarafından verileceği,

Bu kararın Cumhuriyet Savcılığı'nca derhal infaz olunacağı,

Hükme bağlanmıştır.

Bu itibarla, İcra İflas Kanununa göre mal beyanında bulunmayan borçlu hakkında İcra Ceza Mahkemesi'nce 10 gün hapis cezası verilebildiği halde, 6183 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesi gereğince, suç duyurusunda bulunulması ve mahkemece hapis cezasına karar verilmesine rağmen, borçlu tarafından mal beyanında bulunulunca hapis cezası düşülmektedir.

SSK'ya prim borcundan dolayı 1994 yılından itibaren, 6183 sayılı Kanun gereğince yapılan takiplerde hapis cezası alıp, cezası infaz edilen ve ceza evine giren işveren olduğu konusunda herhangi bir bilgi ulaşmamıştır.

Diğer taraftan, 506 sayılı Kanun'un 4958 sayılı Kanun ile değişik 80 inci maddesinin yürürlüğe girmesinden önce, SSK alacaklarının süresi içinde veya tam olarak ödenmeyen kısmına 6183 sayılı Kanun'un 51 inci maddesi gereğince, Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilen aylık gecikme zammı oranları uygulanmakta idi.

06.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren, 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 38 inci maddesi ile 506 sayılı Kanun'un 80 inci maddesinin 5 inci fıkrası; "01.10.2003 tarihi itibariyle muaccel olan ve süresinde ödenmeyen Kurum alacağının ödeme süresinin bittiği tarihte %10 oranında artırılması suretiyle bulunan tutara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığı'nca açıklanan Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizinin bileşik bazda uygulanması suretiyle, gecikme zammı hesaplanması gerekmektedir." Şeklinde değiştirilmiş olup, Hazine Müsteşarlığı'nca her aya ait Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faiz oranı ancak ay sonunda açıklanabildiğinden, tahsilatın yapıldığı ayda günlük gecikme zammı

hesaplanırken bir önceki aya ait faiz oranının esas alınması suretiyle işlem yapılması gerekmektedir.

Yine, anılan Kanun'un 58 inci maddesinin (a) fıkrasında; "38 inci maddesinin yayımını izleyen ayın sonundan itibaren yürürlüğe gireceği" öngörüldüğünden bu madde hükmünün uygulanmasına 01 Ekim 2003 tarihinden itibaren başlanılmıştır.

Söz konusu Kanun değişikliği ile 01.10.2003 tarihinden itibaren Kurumun prim ve diğer alacaklarının süresinde ödenmemesi halinde, alacak aslına, önceden belirlenmiş oranlar üzerinden aylık olarak gecikme zammı hesaplaması uygulamasından vazgeçilerek, 01.10.2003 tarihi itibariyle muaccel olan ve süresinde ödenmeyen Kurum alacağının ödeme süresinin bittiği tarihte, %10 oranında artırılması suretiyle bulunan tutara, borç ödeninceye kadar, her ay için Hazine Müsteşarlığı'nca açıklanan Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizinin bileşik bazda uygulanması suretiyle gecikme zammı hesaplanması, 01.02.2004 tarihinden itibaren de, bir önceki ay için açıklanan Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizinin bileşik bazda uygulanmak suretiyle gecikme zammı hesaplanması gerekmektedir.

Bu oran; 2003/Ekim ayı için %2.16, 2003/Kasım ayı için %2,12, Aralık ayı için %2,07, 2004/Ocak ayı için %1,91, Şubat ayı için %1,81, Mart ayı için %1,84, Nisan ayı için %1,75, Mayıs ayı için %2,13, Haziran ayı için ise, %2.05 olarak gerçekleşmiş olup, bu oranlar toplam alacağa bileşik bazda uygulanmaktadır.

Buna göre, 01.10.2003 tarihinden önce vadesi geçmiş Kurum alacakları için, icra takibi açılmış olup olmadığı üzerinde durulmaksızın, 01.10.2003 tarihinde ayrıca (%10) oranında artırım yapılmadan, oluşan toplam alacağa (prim ve gecikme zammı) her ay için Hazine Müsteşarlığı'nca bir önceki ay için açıklanacak Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizinin bileşik bazda uygulanması suretiyle gecikme zammı hesaplanmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Murat BAŞESGİOĞLU
BAKAN